

УДК 330.341.1:338.432

СІРЕНКО Н.М., Миколаївський державний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Сіренко Наталя Миколаївна – к.е.н., Миколаївський державний аграрний університет

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА СТАЛІЙ

У статті обґрунтовано вибір показників для оцінки інноваційної активності підприємств, проаналізовано інноваційну активність підприємств та її взаємозв'язок із економічним розвитком регіону. Окреслено напрями підвищення рівня інноваційної активності підприємств та охарактеризовано його вплив на розвиток соціально-економічної системи.

In clause are proved a choice of parameters for an estimation of innovative activity of the enterprises, innovative activity of the enterprises and its interrelation with economic development of region is analysed. Directions of increase of a level of innovative activity of the enterprises are considered and its influence on development of social and economic system is characterized.

Економічний розвиток соціально-економічної системи може здійснюватися за рахунок факторів виробництва, інвестицій або інноваційної діяльності. У процесі свого розвитку країни використовують всі зазначені джерела, вирішальним же щодо впливу на швидкість, ефективність та результативність розвитку є їх співвідношення. Конкурентоспроможність та національна економічна безпека країни знаходяться в прямій залежності від рівня її науково-обґрунтованої інноваційної діяльності, засобами, а не ціллю якої є фактори виробництва та інвестиції. Тобто, пріоритет повинен надаватися розвитку соціально-економічної системи на основі активізації інноваційної діяльності в стратегічно важливих для країни галузях, які є двигунами розвитку економіки.

Питання управління інноваційною діяльністю підприємств, підвищенням її результативності протягом тривалого часу займаються В.Геєць, А.Гальчинський, О.Гудзинський, В.Семиноженко та інші. Але у зв'язку із швидкими темпами науково-технологічного прогресу та змінністю зовнішнього середовища дані питання стають все більш актуальними. Крім того, не досить розробленими залишаються питання підвищення інноваційної активності підприємств та її впливу

на економічний розвиток держави.

Інноваційна діяльність – це процес стратегічного маркетингу, НДДКР, організаційно-технічної підготовки виробництва, виробництва та доведення до кінцевого вигляду новачій, їх впровадження і розповсюдження в інші сфери.

Звісно, інноваційна діяльність не має самостійного значення, вона полягає у кінцевих результатах, які досягаються в процесі такої діяльності. Таким чином, інноваційна діяльність носить альтернативний характер, вона може здійснюватися не лише на будь-якому етапі інноваційного процесу, але й по його межах, наприклад, при поданні заявок на патенти, корисні моделі та ін. При цьому важливою характеристикою, яка показує зв'язок між наміченим змістом інноваційної діяльності та її результатами, виступає інноваційна активність. Рівень останньої пояснює відмінності в результатах інноваційної діяльності за однакового інноваційного потенціалу.

Інноваційна діяльність, її рівень є динамічними і визначають можливість соціально-економічної системи розвиватися в майбутньому на власній основі. Як вже зазначалося, інноваційна діяльність включає науково-дослідну, маркетингову, технічну та інші види діяльності, а отже – це впливає і на

показники оцінки інноваційного рівня підприємства, галузі, регіону, країни.

Узагальнюючи підходи вітчизняних та іноземних вчених щодо методики оцінки інноваційної діяльності та активності, можна виділити такі методи її здійснення: порівняння фактичних показників – з нормативними по галузі; динаміка показників порівняння значень пов'язаних показників. Інноваційна діяльність в Україні знаходиться на початкових етапах свого розвитку залежно від галузі, тому порівняння із середніми показниками по галузі є недоречним, тому що їх значення об'єктивно не може виступати в якості орієнтиру. Нормативні ж показники для галузей національної економіки не розроблено із тих же причин, а використання нормативів інших країн, на нашу думку, є недоречним, зважаючи на особливості становлення та розвитку економіки України.

Характерні особливості показників інноваційного рівня соціально-економічної системи полягають у можливостях визначення:

- структури витрат на НДДКР в розрізі часових перспектив;
- структури кадрового та інтелектуального потенціалу;
- перспективної потреби соціально-економічної системи в інноваційній діяльності;
- відповідності інноваційного потенціалу інноваційним потребам соціально-економічної системи;
- перспективи соціально-економічної системи в подальшому зростанні об'єктів інноваційної діяльності;
- конкурентних переваг соціально-економічної системи та закріплення її позицій на ринку.

Вважаємо, що на даному етапі ми можемо

Динаміка показників інноваційної активності підприємств Миколаївської області

Показники	1995 р.	2000 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.
Фахівці, зайняті науковою та науково-технічною роботою: – осіб – у % до 1995 р.	4208 х	2288 54,4	1476 35,1	1508 35,8	1457 34,6
Загальний обсяг фінансування наукових та науково-технічних робіт: – тис.грн. – у % до 1995 р.	30789,6 х	71005,6 230,6	156496,4 508,3	228368,7 741,7	263869,8 857,0
Фінансування інноваційної діяльності: – тис.грн. – у % до 2000 р.	...	103082,8 х	287895,0 279,3	268046,1 260,0	255470,6 247,8
Зареєстровано об'єктів промислової власності, од.	93	45	119	86	131
Промислові підприємства, які проваджували інновації: – кількість – питома вага у загальній їх кількості, %	...	65 31,4	58 21,6	44 15,4	31 10,2
Обсяг реалізованої інноваційної продукції: – тис.грн. – у % до загального обсягу реалізованої продукції	...	96388,3 3,5	289831,0 5,1	399676,3 5,9	719781,7 9,2

Джерело: [2, 3]

вивчати лише динаміку показників інноваційної активності та їх взаємозв'язок (табл.). Крім того, у 2003 році в Україні змінено методологію обліку інноваційної продукції, що призвело до непорівнянності деяких показників за тривалий період часу.

Інноваційна активність промислових підприємств Миколаївської області за 1995-2005 рр. зазнала деяких трансформацій. Кадрове забезпечення наукової і науково-технічної

діяльності за означений період зменшилося на 65,4%, але при цьому збільшується фінансування як наукових робіт, так і інноваційної діяльності. Зазначимо, що фінансування інноваційної діяльності збільшено майже в 2 рази, основна частина коштів була направлена на початковий етап інноваційного процесу – наукові дослідження (фінансування збільшено майже у 8 разів).

Скорочення наукових кадрів має декілька

причин. По-перше, низький рівень заробітної плати в науковій сфері до 2001 року за досить високої витратності. Саме в даний період часу стався значний перелив кадрів із науки у бізнес, торгівлю, банківську справу та ін. На сьогодні місячна заробітна плата науково-педагогічних працівників значно зросла (в середньому за 2004-2006 рр. становила 2694 грн. [4]), але психологічна складова не дозволяє частині фахівців повернутися з інших галузей. До того ж, в основному залишили наукову діяльність люди середнього та молодого віку, а тому сьогодні маємо досить значний віковий розрив, так як поповнення почалося лише після 2001 року. В Україні і, зокрема, в Миколаївській області все ще зберігається науковий потенціал, але досить очевидні тенденції його скорочення, що може призвести в майбутньому до незворотних процесів руйнації вітчизняних наукових шкіл.

Незважаючи на збільшення фінансування інноваційної діяльності, кількість підприємств, які впроваджували інновації, та їх питома вага зменшилися. Так, у 2000 р. підприємств даної категорії в загальній кількості було 31,4%, а в

2005 р. – 10,2 відсотки. Фінансування інноваційної діяльності та наукових досліджень в Україні здійснюється з різних джерел, але законодавчо встановлено, що одним із основних важелів здійснення державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності є бюджетне фінансування [1]. Інша справа, що скорочується питома вага робіт інноваційного спрямування, відбувається розпорощення коштів, а деякі важливі наукові розробки згортаються, як наслідок, маємо незначні результати в порівнянні із вкладеними коштами.

Інноваційна активність вітчизняних підприємств знижується, що відбивається на попиті на інновації, більшість інновацій, що впроваджуються на Україні, на світовому технологічному ринку вже перейшли в категорію не інноваційних, що вказує на помилкову вітчизняну інноваційну політику, яка здебільшого спрямовується на управління процесом, а не кінцевими результатами. Дана ситуація потребує термінового вирішення при врахуванні інтересів та підтримці держави, наукової сфери і приватних структур, причому

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 13.12.91 р. за № 1977-ХІІ. – <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Інноваційна діяльність у Миколаївській області: статистичний щорічник за 2005 рік / За ред. О.Г.Ковалюк. – Миколаїв, 2006. – 148 с.
3. Наука Миколаївської області: Статистичний щорічник за 2005 рік / За ред.З.А.Лук’яненко. – Миколаїв, 2006. – 226 с.
4. Підвищення ефективності вищої освіти – визначальний чинник зростання суспільно-економічного потенціалу держави: інформаційно-аналітичні матеріали до засідання підсумкової колегії Міністерства освіти і науки України 22-23 лютого 2006 року. – Київ, 2006. – 75 с.